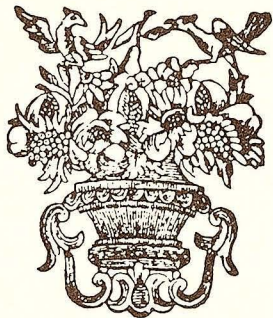

GOIGS EN LLOANÇA DEL GLORIÓS SANT FRANCESC DE LA FONT

Venerat a la seua ermita, vora l'antic Molí de la Font, del terme de Castelló

Puix que Ell és nostra gaubança
i entre Cel i Terra pont,
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Defensor de la natura
meravella de l'etern
fita de l'amor fratern
i la humilitat més pura.
I puix tota creatura
troba en Ell la confiança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

En vostre sant cos nafrat
cinc estels han fet el niu
i com un altre Crist viu
vostre amor ens heu mostrat.
I puix per Déu inflamta
deixàreu ferma lligança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Sou del caminant repós
feliç abric dels amants
que amb goig i afecte constants
curullen ànima i cos.
I puix sempre porta inclós
per l'amor santa frissança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Vostra ermita abandonada
joia que l'art atesora
un nou d'octubre amb penyora
pels Cavallers restaurada.
I puix vostra imatge amada
és ullal de benaurança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

La veu de vostra campana
per la fe giravoltada
fònics prescs d'enamorada
a colps de voltes desgrana.
I puix del cor de la Plana
naixen càntics de lloança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Vostre pou amb ferro ornat
apaga la sed humana
al temps que a tots agermana
en nostre símbol sagrat.
I puix hem representat
la nostra antiga aliança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

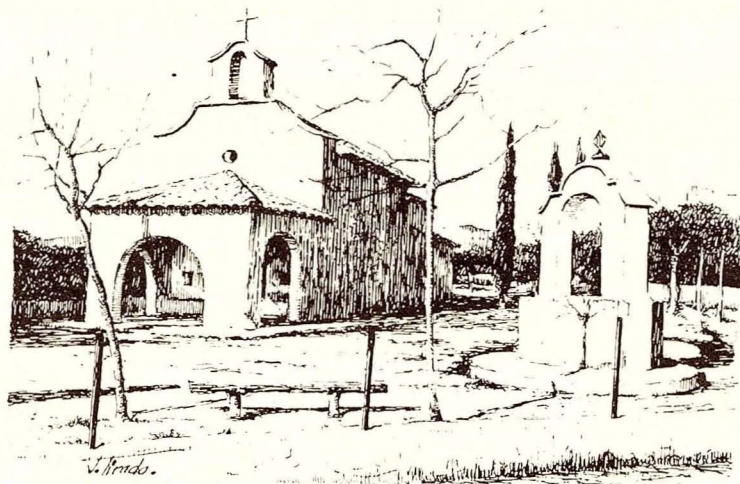
Des del Molí s'embarcaren
per conquerir nostres Illes
i adreçant les planes quilles
a Columbretes marxàren.
I puix per Vós confiàren
tenir bon vent i bonança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Des de vostra santa ermita
vora l'antic Caminàs
ens lliureu de tot mal pas
amb vostra ajuda infinita.
I puix sou la nostra fita
i del poble la fiança
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

Si vers l'eterna pujança
Castelló marxa ja al front
en Sant Francesc de la Font
dipositem l'esperança.

ORACIÓ

Guardeu i protegiu Senyor la creació sencera, obra de les vostres mans i del vostre amor. Protegiu-nos del perill nuclear, aparte de La Plana la contaminació, manteniu-nos netes les aigües de les séquies, feu créixer verds els arbres i abundosos de fruits, deslliureu aquestes terres de l'assot dels incendis forestals i les plagues. Feu que els pardalets tornen a volar per un cel sense fums i els peixos naden per les aigües clares del Mediterrani. Que cada matí puga'm tornar a veure el sol i per la nit, la lluna i les estrelles. Doneu-nos un cor nou i reblit d'estima per la natura i totes les vostres creatures, com el del nostre germà Sant Francesc. Vos ho demanem per Jesucrist, el vostre Fill, que tant va estimar els humans i el món. Que viu i regna sobre tota la creació, pels segles. Amén.

SANT FRANCESC DE LA FONT

L'ermita de Sant Francesc de la Font s'hi troba vora l'antic camí de les Viles de Benicàssim, a la partida hortolana de «Cap» del terme de Castelló, així denominada per acabar darrere mateix de les seues parets el «cap» de la séquia Major, abans que les seues aigües dessemboquen al Molí de la Font, a pocs metres d'aquest lloc.

Les partides de «La Font», «Cap» i «Senillar» s'ajunten precisament al lloc on s'alça l'ermita, constituint el limit i frontera entre aquestes terres d'horta i les del secà, que poc mes amunt comencen en la partida de «La Magdalena». Al segle XVIII tots aquests terrenys estaven plantats de grans oliveres.

Sant Francesc de la Font és un lloc mitològic per al poble de Castelló. Segons diu l'escriptor pairalista Josep Pascual Tirado, «Tombatossals» i la seua Conlloga van eixir des del Molí de la Font, un dia de Sant Francesc, per conquerir les Illes Columbretes, i a l'ermita de Sant Francesc pregàren de retorn, abans de pujar al Castell Vell de la Magdalena, que senyorejava el Rei Barbut, amo i senyor de les terres de la Plana.

Les nombroses fonts que rajen al Molí, estigueren identificades amb la mítica font grega de «Castalia», nom ja popularitzat entre els castellanencs i els arqueòlegs com J.B. Porcar, ens parlen de troballes prehistòriques i de ceràmica ibero-romana als seus voltants. Prop de l'ermita encara es conserven les ruïnes d'un batà i un forn de vidre.

Sant Francesc de la Font és un edifici de finals del segle XVII o principis del segle XVIII. No se sap qui la manà construir, ni qui eren els seus antics propietaris.

La primera notícia escrita, localitzada i fins ara publicada sobre l'ermita de Sant Francesc de la Font és de 1748. Es tracta d'un protocol notarial de Joaquin Benedito. En ell es parla de dos troços de terra a la partida de la Font de la Reina, marge-mitger amb la pròpia ermita de «San Francisco».

Curiosament als dos únics llibres de Visites Pastorals que guarda l'Arxiu Municipal de Castelló, de 1690 i 1693 no es diu res d'aquesta ermita, mentre que si dona informació de totes les demés.

Pascual Madoz la cita al seu «Diccionario» de 1845, però al 1913, un «Heraldo de Castellón» la dona com a molt abandonada i sense culte. Al 1920, essent Alcalde D. José Forcada, li s'encomana al pintor Vicent Castell que traga còpia de les ruïnes de l'ermita i arranque alguns taulellets de ceràmica, per tal de deixar mostra en l'Ajuntament. Les col·leccions de ceràmica del segle XVIII desaparegueren completament els últims anys abans de la reconstrucció.

L'any 1975 l'edifici era sol·licitat a l'Ajuntament per la Germandat dels Cavallers de la Conquesta, per a procedir a la seua reconstrucció i restauració. Les obres acabaren amb el mite de la seua probresa, doncs apareixien aleshores tota una sèrie de pintures murals, de la segona meitat del segle XVIII, de l'època coneguda com el «barroc il·lusionístic», amb carteles, marbres ficticis, flors i balustrades, amb trencaments del cel al gust d'aquell temps, totes elles emmarcant les figures d'àngels i sants.

Actualment és l'única ermita de la Plana completament decorada amb pintures barroques. L'ermita era solemnement benèida i inaugurada el dia 9 d'octubre de 1976, al complir-se el VII Centenar de la mort del Rei Jaume I el Conqueridor. Més endavant, entre finals de 1981 i 1982, Gabriel Cantalapiedra i el seu equip restauraven les pintures murals, que quedaven de nou inaugurades el diumenge 21 de febrer d'aquell any, complint-se el VII Centenar del naixement de Sant Francesc a Assis.

Des de 1982 es commemora ací i al Molí de la Font, l'eixida de Tombatossals a la Conquesta de les Illes Columbretes, amb un homenatge popular a la nostra mitologia.

Les festes majors de l'ermita es celebren el dia 4 d'octubre i sobretot el dia 12, vuitava de la festa del titular i commemoració de la benedicció de les obres de restauració de l'ermitori, amb Missa Solemne, Processó amb la imatge del sant fins el Molí de la Font, Porrat Popular, Danses i benedicció de terme.

En la festa de 1984 s'estrenà el «CÀNTIC DE LES CREATURES», sobre textos de propi Sant Francesc, amb música de Matilde Salvador, autora també de les melodies d'aquests GOIGS, escrits pel poeta Manuel Villarreal Casalta.

L'any 1986 es celebrà enmig d'una extraordinària solemnitat el Xe Aniversari de la reconstrucció de Sant Francesc de la Font, amb teatre, exposicions, concerts, conferències, i festes populars. Eixe any s'estrenà la «MISSA HUMIL», així mateix composta per Matilde Salvador a propòsit per a ser cantada en aquesta ermita.

Josep Miquel Francés i Camús

JUSTIFICACIÓ

Els presents Goigs fóren escrits pel poeta Manuel Villarreal Casalta en agraïment per les gràcies aconseguides per la intercessió del gloriós Sant Francesc de la Font i musicats per Matilde Salvador, l'any 1984. De la present edició se'n fan 1.000 exemplars inclosos en la carpeta «Goigs de les ermites del Caminàs de Castelló», per commemorar la I EXCURSIÓ POPULAR A LES ERMITES DEL CAMINÀS, el 30 d'abril de 1989, amb motiu de les Festes de la Mare de Déu del Lledó. Dels Goigs en Lloaça del Gloriós Sant Francesc de la Font, aquesta és la seua tercera edició.